

Conciones, Siue Conceptvs Theologici Ac Praedicabiles, In Omnes Totivs Anni Dominicas

Opvs Novvm Figvris, Allegoriis, Similibvs Ex Sacris profanisq[ue]
Scriptoribus plenißimum, cum occurrentium fidei controuersiarum
tractatione.

De Sanctorum Festiuitatibus Annitotius - Nvnc Demvm Integre Svppleti,
Concionibus per octauam Vener. Sacramenti suo ordine intersertis

Besse, Pierre de

Coloniae Agrippinae, 1620

In Festo Circumcisionis Domini. Postquam impleti sunt dies octo, &c. Luc.
2. 1. De circumcissione veteris legis. 2. De circumcissione Iesu. 3. De causis
circumcisi. 4. De circumcisi sanguine. 5. De ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56205](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56205)

xisse, quæ hodierna die alucari corporis huius egredientes, aera petunt, vt ad æternam beatitudinem euolent. Laudate igitur strenuos illos pugiles, animum eorum extollite; Martyrum obstupescite virtutem, & fortitudinem imitamini, denique eorum preces & auxilium postulate, ac mecum omnes dicite.

O beati Innocentes! ò felices paruuli, primitiæ natiuitatis Filij Dei, fructus præcoces nondum maturi. O egregij athletæ! qui prius coronam quam comam in capite habetis, qui in sanguine vestro baptizati prius cælum quam terram tetigistis, prius potiti triumpho quam militiam ingressi. O generosi milites, qui sine conflictu palmam, & sine certamine aureolam promerulistis! O cæli delicia! ò primi flores Ecclesiæ Dei, quos turbo quidam persecutionis, priusquam emarcuissetis, deiecit. O saphiri rutilantes & spendentes, quos quamuis tyrannos mundo velut quisquillas eiecit, cælorum tamen Rex velut Ecclesiæ suæ fundamenta delegit. O illustres martyres, qui corpusculorum vestrorum stolas hodie in sanguine agni lauitis, & gloriosam iam in cælo ante thronum maiestatis eius viuistis! pro nobis omnibus apud Deum intercedite, vos, qui Herodis minas & rabiem contemnentis, ad mortem vsque constantes permansistis. Habemus & nos tyrannos decuplo truculentiores, qui nobis imminet, & comminantur. vestris igitur precibus obtinete, vt iisdem prostratis, victoriam obtinentes, ac triumphum agentes, tandem portum, quem vos feliciter ingressi estis, ipsum inquam æternæ Beatitudinis portum ingredi mereamur, ad hunc igitur vitæ nostræ cymbam SS.

Trinitas dirigere dignetur, Amen.

(:)

IN FESTO CIRCVMCISIONIS DOMINI.

Partitio.

- I. De circumsione veteris legis.
- II. De circumsione Iesu.
- III. De causis circumsioni.
- IV. De circumsione sanguine.
- V. De amore circumsioni.
- VI. De nominis Iesu admirabili dignitate.
- VII. De eiusdem magnitudine & merito.
- VIII. De Kal. Ianuarijs, ac spiritali circumsione.

Postquam impleti sunt dies octo, vt circumcideretur puer, vocatum est nomen eius Iesus, Luc. 2.

FIGVRA.

Voluit olim in veteri lege Deus, vt primo *Exod. 12.* mensis die, quem principium mensium deinde esse iussit, agnus abiq; macula, maculatus, & anniculus immolaretur, eiusq; sanguis effunderetur; idq; in perpetuum liberationis argumentum, qua Israelitæ ab Angelo exterminatore incolumes, solis Aegyptijs plagam sentientibus seruati sunt. Hodie quoque totius anni mensium primi est initium, quo Christus Iesus, agnus ille sine macula, diuina ita disponente voluntate, sanguinem suum pretiosum cepit effundere; verum sanguinem redemptionis nostræ augurium, salutis nostræ pignus, atque euidens inimicorum nostrorum ruinæ spirituumq; exterminantium ab anima nostra depulsionis signum & præsagium. Hæ sunt strenæ, quas Iani Kalendis Iesus paruulus amicis mittit. O beatæ Kalendæ! ò bona ac dextera auguria & strenæ Rege summo dignæ! Pluribus de iisdem agemus, si solum S. Spiritus auxilium, & Reginæ nostræ intercessio, antequam proueamur in altum, & vela in ventos laxemus, non defuerint. Salutationis igitur Angelicæ strenam vnanimis ad eam destinemus.

AVE MARIA.

Inter omnia legis Mosaicæ Sacramenta nullum

I.

Circumcisio in veteri lege in primis necessaria.

Gen. 17.

nullum aut nobilius, aut magis necessarium ipsa paruulorum circumcissione existit. Cuius decretum iam inde ab ipso diluio sanctitū est, idque, ne fieret, in æternæ damnationis pœnam. Ita namq; Abrahæ Patriarchæ Dominus in Genesi legitur locutus, *Infans octo dierum circumcidetur in vobis, masculus, cuius præputij caro circumcisa non fuerit, delebitur anima illius de populo suo.* Vnde colligi facile potest, quam necesse foret paruulos circumcidi, cum tam graues minæ incircumcisis intententur. Variæ autem institutionis illius rationes dari possunt.

Hom. 40. in Genesim.

Prima fit, vt per hanc filij Dei à gentibus & barbaris dignoscerentur, ita quidem Chriostomus, *Ex circumcissione, inquit, hæc fuit vtilitas, & quod ex hoc signo essent Iudæi cognoscibiles, & ab alijs gentibus sequestrarentur.*

Lib. 4. de hæres. c. 30.

Item Irenæus, dicens, *Deus circumcissionem in signo dedit, vt cognoscibile perseveret genus Abraham: & Epiphanius. Damascenus quoq; libro 4. Fidei cap. 26. Hinc est quod Israelitæ quadraginta illo annorum spatio, quo in deserto commorati sunt, nõ fuerint circumcisi, cum enim nullas inter gentes, à quibus eos distingui & dignosci oporteret, versarentur, signum hoc vsque adeo necessarium non videbatur: sed de deserto egressi, atq; in medio aliarum gentium commorantes, hoc sese semper signo ab alijs distinxerunt.*

Nam vt belli tempore milites, quo à ducibus suis cognoscantur, & ab hoste discernantur, signum quoddam & notam gestare solent, quo ita manifestum fiat, sub quorum mereant insignibus. Et vt pastor, cui multæ sunt oves, eadem signo aliquo notare consuevit, ne cum aliorum gregibus permisceantur, atque ita pereant. Ita magnus ille cœli Rex iam ab ipso mundi exordio voluit, vt in vitæ huius militia sui notam quamdam & insigne gestarent, circumcissionem scilicet, vt ita alijs agnoscerent, sub quo duce aut insignibus hi stipendium facerent: & magnus ille Pastor oves suas hac nota signatas esse voluit, quo eas ab alijs dignosceret: Vnde in Euangelio ait, *Ego cognosco oves meas, & cognoscunt me mea.* Prima, quæ signum hoc gessit, fuit domus Abraham Patriarchæ.

Ios. 2.

In excidio Ierichuntino domus Raab meretricis funiculum coccineum in signum habebat.

Bess. de Sanctis.

buit, quo ab alijs domibus internoferetur, vt nimirum alijs omnibus euerfis aut flamma consumptis, sola hæc ab omni clade immunis foret. Non secus quoq; Deus, magnus ille regum Rex à communi illo generis humani excidio, cuius peccatum originale causam appellare possumus, Sanctam illam Abrahæ domum immunem esse voluit, deditque ideo ei signum funiculum purpureū, ipsam, inquam, circumcissionem, quæ propter sanguinem illic effusum vere purpurea dici potest, atque inde ad omnes fideles sancta hæc consuetudo pertransijt.

Exod. 12.

Filij Israel, cum Aegyptia adhuc seruitute premerentur, præcepit Deus, vt sanguine agni postes & superliminaria domuum suarum tingerent, quo ab Aegyptiorum domibus dignoscerentur. *Erit autem sanguis vobis in adibus, in quibus eritis.* Erat quidem signū hoc illis in liberationem & distinctionem ab alijs gentibus, circumcissionem tamen aliquo modo designauit, per quam animas suorum ab infidelibus distinctas voluit, ac per quam semper illi se redemptos, & ab alijs populis discretos, veri; Dei cultui mancipatos esse, agnoscere potuerunt.

Ezech. 9.

Præcepit Ezech. Deus, vt per plateas Ierolymorum incedens, gementium & dolentium super abominationibus, quæ ibidem fiebant, frontes signo Thau notaret, quæ vltima littera est Alphabeti Hebraici. Idem instituta circumcissionis finis videtur. Præcepit namque Abrahæ eiusque posteris Deus, vt nepotes sua peccata in vasta mundi ciuitate depiorantes, & qui soli inter omnes populos pœnitentiam agebant, signarent, non amplius in fronte, sed in præputio, magno illo caractere circumcissionis, qui alphabeto, i. lege Mosaica postremus fuit. Sacramentum hoc igitur semper loco signi fuit.

Apoc. 15.

Portentosa illa bestia, quæ è profundo maris egrediebatur, septem capitibus & decem cornibus instructa, quæ pedes quidem vsorum, & fauces habebat leonis, signum omnibus, qui eam sequebantur, imprimi, & infauistam ijs characterem inurit. Quod monstrum hic cum suis agit, quo eos melius ab alijs discriminet, longo ante tēpore æterna sapiētia in populo suo vsurpatū voluit, inter cætera electorum signa circumcissionem instituens, vt

G tanto

tanto eos melius agnosceret. Hactenus quidem figuræ, sed iam exempla producamus.

Gen. 34.

Princeps Sichimitarum cum Dinam in matrimonium deposceret, fratres eius patriæ legibus æmulantes missa legatione responderunt, *Non possumus dare sororem nostram homini in circumcisio, quod illicitum & nefarium apud nos est.* Vide utine igitur circumcisionem signum fuisse, quo fideles & electi ab idololatris distinguerentur.

Iud. 14.

Parentes Sampsonis cum viderent filium illicitis alienigenæ amoribus irretitum, his eum verbis ægrediuntur, *Nunquid non est mulier in filiabus fratrum tuorum & in omni populo tuo, quia vis accipere uxorem de Philistiim, qui incircumcisi sunt.* Perinde ac si dixissent, *Nosti Sampson nos, qui circumcisi sumus, ab incircumcis, quales sunt Philistiim, quarum filias adamare diceris, toto cæco distare: non sunt connubia illa honesta, ne dum licita. An non igitur circumcisio signum, quo electi à reprobis dignoscuntur?*

Ios. 5.

Cum Hebræi, deserto egressi, circumcisiam essent, Deus his ducem Iosue verbis allocutus est: *Hodie abstuli opprobrium Aegypti à vobis: id est, hactenus barbaris Aegyptiis similes exististis, ad instar eorum non circumcisi, sed hodie omne hoc opprobrium per circumcisionem abstuli, quæ immortalem vobis apud omnes, qui vos visuri sunt, gloriam afferet, cum vos non barbaros, non paganos, non idolorum cultores, sed veri Dei cultores confitebuntur.* Circumcisio igitur semper signum & nota fuit: atque hæc prima institutæ illius ratio est, iam alteram proferamus.

Circumcisio erat velut fidei professio.

1. Cor. 10. 2. 3.

Erat adhæc aperta fidei protestatio, ac publica veræ religionis, & veri Dei cultus professio, qualis modo baptismi sacramentum est. Ita id esse testatur D. Thomas, quod ab Apostolo Paulo didicerat, dum Rom. 4. ait, *Abraham accepit circumcisionem tanquam signum fidei.* Omnis enim qui circumcidebatur, integram totius legis observationem hoc ipso profitebatur, ut qui baptismo tingitur, totius legis Evangelicæ. Quod Apostolus Galatis scribens, satis insinuat, *Testificor omni homini circumcidenti se, quoniam debitor est uniuersæ legis faciendæ, & in primis, quod sacramentum hoc sit signum fidei, quod & ipse credo, nam sine fide impossibile est placere*

Gal. 5.

Deo. Atque hanc Dominus semper signo quodam exteriori testatam voluit.

Doctissimus iuxta ac sanctissimus Rupertus in Cantica Canticorum commentatus, ait pulchram illam Abisai Sunamitidem, quæ Dauidi ad calefacienda membra præ senectute frigida, data erat, fidei typum existisse, quæ velut filia quædam cœlestis, sub symbolo circumcisionis, legi Mosaicæ, in qua omnia frigida erant, ad ignem charitatis accendendum, & frigida cæremoniarum membra calefacienda donata fuit. Ecce & tertiam rationem.

Accedit hæc, quod ipsa circumcisio signum esse debebat eius, quam Christus octauo vitæ die in tenello suo corpore pertulit. Ita docet doctissimus Galatinus, dum ait, *Circumcisionem Moysis non nisi umbram & typum Evangelicæ fuisse, id est, eius, quam Christus suo in mundum aduentu terminaturus aduenerat, atque hoc modo intelligenda sunt verba illa Ioannis, Lex per Moysen data est, gratia & veritas Ioan. 2. per Iesum Christum facta est. item Pauli: Cum venerit quod perfectum est, euacuabitur, quod ex parte est: id est, cum lex Evangelica mundo affuisset, Mosaisca finem habebit, & quamprimum ut circumcisio in Messia corpore peracta fuerit, prior illa velut imperfecta abolebitur.*

II.

Atque hæc omnia hodie completa sunt, legimus siquidem in Evangelio: *Postquam impleti sunt dies octo, ut circumcideretur puer, vocatum est nomen eius Iesus.* Ut Evangelij huius sensum breuiter & ordine exponam, primo de hac Christi circumcissione, ac deinde de nominis illius Regij & penitus admirabilis impositione agendum erit, ac duobus hæc capitibus strenam, quam hodierna vobis die dare decreui, circumscribam.

Quod ad primum igitur attinet, Lucas Euāgelista cum totius rei seriem referret, ait, *Domini octauo post natiuitatem suam die circumcisum, sed non addit, quo in loco, aut a quo.* De loco errauit Hilarius, Pictaunorum Episcopus, Aquitanicæ nostræ decus, tantæque doctrinæ & auctoritatis vir, ut eum in dialogo contra Luciferianos Hieron. mundi tubam, totius orbis Deucalionem, & in epistola ad Galatas, Romanæ eloquentiæ torrentem appellare non dubitatis, falsus est inquam, cum in Psalmum CXVIII. commentans ait, in templo

templo eum fuisse circumcisum. At tantum abest, ut hæc ab omnibus opinio suscipiatur, ut nullam vel minimam veritatis speciem habeat. Puer enim recens natus ante quadragesimum post natiuitatem diem templo inferri non poterat, nam interea temporis templi ingressum & puero & matri lex prohibebat. Fieri deinde non poterat, ut omnes, qui per orbem nascebantur pueri de Iudæis, octauo ad circumcissionem recipiendam die ad templum properarent, nam qui in remotioribus orbis partibus commorabantur, tantillo dierum spatio Ierosolymam venire non valebant. Excipiebantur igitur illi ab hoc itinere, vel, ut verius fortasse, necesse non erat, omnes circumcissionis recipiendæ ergo Ierosolymam accurrere: omni siquidem in loco illa peragi poterat. Verum probabili & Epiphaniij videtur sententia dicentis, Christum in stabulo, in quo natus fuerat, fuisse circumcisum: in quam & ipse libens concedo.

Hæres. 2.

Quantum vero ad circumcidentem spectat; fatius est dicere, à gloriosa eum Deipara circumcisum. Ita namque docent Hieronymus, libro de vera circumcissione, & Bernard. in tractatu, qui dicitur Lamentatio Virginis: ipsa quin etiam id suadet ratio: eo quod certus circumcissioni peragendæ minister non esset in lege constitutus; sed quouis in loco & à quolibet illa peragi poterat, nam quamvis veteris ea legis sacramentum fuerit, nusquam tamen scriptum legitur ad solos sacerdotes aut leuitas, cæteris exclusis, eandem pertinuisse, sed promiscue omnibus ad circumcidendum potestatem factam esse, ut ait in quintum Iosue caput Abulensis, adeo ut ipsæ etiam mulieres id sibi muæris interdum arrogarent. Siphora namque Mosis vxor filios suos circumcidisse legitur, & sub Antiocho rege matres, quæcumque natos circumcidissent, iugulari præcipiebantur. Cum igitur ad omnes promiscue circumcisio spectauerit, etiam matres, verisimile, imo rationi consentaneum videtur, à sacratissima Matre Iesum fuisse circumcisum, tum quod illa nollet ab alijs Filium Dei tangi & attrectari, tum vero quod minori cum dolore id facturam putaret, utpote quæ manus teneriores & molliores haberet.

Exod. 4.

1. Malac. 2.

Ierem. 2.

His igitur positis, dicendum est, Christum octauo post natiuitatem die circumcisum esse, sed summa cum admiratione dicendum:

adeo ut verba illa Prophetæ hic usurpare compellar, *Obstupescite caeli super hoc.* Quid enim? Filius Dei nascitur ut pauper circumciditur velut peccator, ut seruus redimitur, ut latro cruci affigitur. O paradoxa noua & inaudita! Hodie igitur verum dixisse Ioannes Baptista putandus est, *Omni mons est collis humiliabitur*: cum Verbum illud æternum, mons ille in vertice montium, in tantum sese deiecerit, ut instar peccatoris sceleribusque obnoxij, voluerit circumcidi. O prodigia! Hic igitur vere se admirabilem paruulus Iesus, reddidit, quod notari à nobis voluit Psalmographus, *Scitote, quoniam mirificauit Dominus Sanctum suum.*

Luc. 3.

Psal. 4.

Quid te opus Domine Iesu circumcidi? hoc ad filios Adæ, non vero ad Filium Dei spectat: conducit circumcisio peccatoribus, non vere innocuo & niue puriori: circumcidi habent mortales & caduci, tu veto permanes in æternum, & verbum æterni es Patris. Obstupesco & suspicio quidem humilitatem tuam Domine, sed ipsa tua circumcisio me non mediocriter offendit. Hæc enim aduersus peccatum originale instituta est, tu vero nullum vnquam peccatum admisisti. Tu namque es serpens ille æneus in deserto in sublime sublatu, serpentis quidem figuram habens, nullam tamen in se virus continens, peccatoris quidem habitum & formam assumpsisti, nullum tamen peccati venenum. Vnde vnus ex Apostolis tuis ait: *Deus filium suum mittens in similitudinem carnis peccati.* Tu quoque es agnus ille sine macula, cur igitur legi, quæ non nisi peccatores scelerum nauis inquinatos respiciebat, te subijcis? Verissima quidem hæc omnia, anima mea; sed tace, tibi que persuade, plurimas eum ob rationes circumcidi se permisisse.

Num. 21.

Exod. 12.

Rom. 8.

Necesse quippe ac par erat, communi cum Iudæorum legi subijci, qui vniuersam legem adimpleturus in mundum venerat. Ita namque de se ipso coram Phariseis & Scribis testatus est, *Non veni legem soluere, sed adimplere.* deo in iuriconsultorum Pandectis scriptum legitur: *Vox digna maiestate regnantis, se legibus obnoxium Principem profiteri.* Et apud Plutarchum in septem sapientum conuiuio, in quo de optimi Principis conditionibus disceptatur, ille scopum tetigisse dicendus est, qui ait, Im-

III.

Rationes ob quas Christus circumcidi voluerit.

1.

Matth. 3.

perio illum ac Principis nomine dignissimum, qui se publicis patriæ legibus & institutis subiicit. Christus igitur, vt bonum se principem ostenderet, isdem, quibus subditi legibus, imo graui & duræ circumcissionis legi subiectus esse voluit, ipse quamuis esset beatus ille vir, qui non abiit in consilio impiorum, & in via peccatorum non stetit, sed cuius in lege Domini fuit voluntas, & qui in lege eius meditatus est die ac nocte. vnde merito Psalmistæ illud vsurpare potuit: *A lege autem tua non declinaui: & cum Patre æterno expostulare dicens. Tu mandasti mandata tua, custodire nimis.*

Psal. 1.

Psal. 118.

2.

Deinde circumciscus est, vt circumcissionem aboleret, hancque legem obseruando, cæteras abrogaret, & non sine honore cæremonias veteres elumbaret ac sepeliret. Exultat igitur hodie veterem hanc circumcissionis legem, vt postea repudiet, & mucrone aureo mortem ei infligat: ad imitationem sc. tedæ, quæ cum propemodum consumpta est, & ad finem vergit, elucet magis, ac flammæ maiores eiacular. Par namque erat, vt quod sub Abrahamo cæperat, sub Christo desineret; & vt ille figuram, ita hic mysterium ostenderet: vt ille vmbra, ita hic corpus veritatis propagaret. Gladius cum in saxum impingit, obtusus redditur, & prius inutilis: ita circumcissionis culter Ecclesiæ petram Christum, quomodo eum Apostolus nuncupat, feriens hebescit, adeo vt nulli vsui in posterum futurus sit, ac penitus obtusus. Vsurpare igitur hic scite liceat verba illa Ecclesiastici, *In carne eius stare fecit testamentum*, eo quod in Christi circumcissione veteris testamenti finem accipere, eiusque leges ac cæremonias repagula sentire, ne vltius progredierentur, oportebat.

1. Cor. 10.

Ecl. 4. 4.

Lib. 4 super Ioan. c. 15.

Ant. 4.

Cytilus, vt hanc rationem magis adhuc stabiliret, ait, losue mortuo, omnes cultros lapideos, quibus filij Israel circumcisi fuerant, sepulchro eius illatos fuisse; atq; hoc designasse, Christo moriente, cæremonias illas circumcissionis, vel potius veteris illud legis Mosaicæ Sacramentum, extinguenda, tumuloq; eius omnes obseruationes legales tam iudiciales, quam sacras inferendas. Hodie igitur ad finem vergere incipiunt, lex in extremis versatur, & circumcisio ad summum peruenit. iam adimpletum est desiderium illud sponsæ, dicentis, *vtinam aspiret dies, & inclinentur vmbra.*

veritatis namq; dies incipit elucescere, & vmbra legales accedente luce euanescent

Legi se circumcissionis subijcere voluit Redemptor peccatoribus impositæ, suam vt humilitatem demonstraret, & eandem homines edoceret: atque inter cætera quæ exhibuit humilitatis opera, primum hoc merito locum vindicat. Humilis quidem eius natiuitas fuit, cum nasceretur in stabulo, in præsepi reclinaretur, atque inter animalia iaceret: honore tamen, & quidem amplissimo illa non caruit; nam auditi sunt illic Angelici concentus, reges & longinquis profecti regionibus eundem adorarunt, stellæ insolitæ exorta sunt. Maior & illa, cum in crucem actus, spineo ferito redimitus, medius inter latrones exspirauit: Sed diuinitas tamen hic etiam eluxit, cum Sol ille mundi oculus deliquium passus est, terra tremuit, cælum tonuit, & petra scissæ, ac monumenta aperta. At nihil hic humilissimi, non nisi pura & integra hic videtur humilitas: infans videlicet vagiens, circumciscione, singultiens, cruorem emittens, instar peccatoris circumciscus, atque hac humilitate insolentiam ac superbiam Satanæ hostis sui compellit, eiusque manipulos in fugam compellit.

Solet vt plurimum Diabolus tres bellantium Tres Diabolum sub signis habere, quæ eius nutui par- li turmæ. rent, eumq; vt ducem suspiciunt ac reuerentur. Has in Epistolæ suæ campo explicat Ioannes, *Omne quod est in mundo, aut est concupiscentia 1. Ioan. 2. carnis, aut concupiscentia oculorum, aut superbia vitæ.* Has Daniel Propheta egregio emblemate describit, dicens: *Ecce alia bestia similis Dan 7. vrsi, & tres ordines erant in ore eius, & in dentibus eius.* Portentosum hoc monstrum diabolum designat, tres illi dentium ordines auaritiæ, superbiam & luxuriam: voraces profecto dentes, quibus miseræ animas deuorat. Christus igitur crudelem hunc hostem debellaturus, tresq; hæc turmas enruaturus, Circumcissionis suæ die tres alias opponit & obijcit, auaritiæ nempe paupertatem, superbiam humilitatem, sacramenti huius dolores delicijs & carnalibus voluptatibus, quas concupiscentia denotat.

Præuiderat hæc Isaias Propheta, dum ait, *Isai. 19. Ecce Dominus ascendit super nubem leuem, & ingredietur Aegyptum, & mouebuntur simula-*

era *Aegypti à facie eius*. Per nubem hanc leuem Hieronymus sacram Christi humanitatem designari putat, quæ instar nubis leuis admodum erat, quod nulla peccatorum sarcina gravata esset; & ad eius in orbem ingressum omnia vitiorum simulacra corruunt. Quam nefanda porro simulacra sunt, quæ mundani proni adorant, avaritia, inquam, concupiscentia carnis & superbia! at hæc paruuli nostri in mundi huius *Aegyptum* introitu, ac præsertim sacræ circumcisionis die ad terram prostrata sunt, cuius humilitatis abyssus omnia hæc monstra absorbit.

Ad hæc circumcidi se passus est, vt verum sese hominem demonstraret, hæreticosque, qui eius humanitatem negaturi essent, conuinceret: refutare hic voluit Apellem, Cerdonem, Bardasfanem, Manetem, Marcionem, & alios sacrilegos impostores, qui asseruerunt Christum, non nisi purum Deum esse, nihilque cum hominibus habere commune, & non nisi aereo & phantastico eum corpore indutum fuisse. Sed cum hodie circumcisionis lanci impositus est, cultrique acerbissimos dolores experitur, qualis sit, omnibus demonstrat, atque manifestissimo exemplo se verum hominem esse conuincit.

Plutarch. Fulmen illud Martis Alexander, ille orbis terror, ac regnorum prædo, cum se quodam in conflictu fauciatum cerneret, sanguinisque guttas in terram profluere, amicis, qui eum vt Deum coluerant, supraque hominem quid habere crederant, iratus ait, Anne hæc signa immortalitatis sunt? sanguis ille, vulnera, plagæ, anne diuinitatem innuunt, anne iam crederis Alexandrum hominem non esse? nequam, fallimini, fallimini, nam hæc sanguinis effusio veros vos palpones & adulatores fuisse arguit, aut etiam mēdaces. Quod Alexander apud suos verbis efficere conatus est, hoc Christus re ipsa nos oēs edocuit, simulque hæreticos, qui aliter sentirent, coarguit, nam hodie circumciscus & sanguinem è tenellis suis venulis effundens, manifeste demonstrat, verum se hominem esse, & verè humanitatem cum diuinitate habuisse coniunctam.

Simile. Aurum cum fodinis educitur, priusquam excoquatur, & sublimetur, aurique pretio iudicetur dignum, lydium lapidem aut scalprum subeat necesse est, ne forte adultera que-

dam nulliusque pretij materia sit Iesus, qui inter homines, quod aurum inter cætera metalla, recens sacro Virginis utero, velut aurifodina eductus, circumcisionis hodie cultris subijcitur, & lapidem lydium (nam & cultri hi lapidei erant) subit, vt hinc liquidò appareret, num purus esset Deus, ac nihil cum humana natura commune haberet: & ecce dum fit experimentum, sanguinem fundit, verumque se hominem esse omnibus apertè demonstrat. Ad cò vt quod Psalmista olim ait, meritò dicere poterit, *Domine probasti me* omni ratione ac modo, in natiuitate per paupertatem, in circumcisione per cultrum, in passione per crucem: *Et cognouisti me* tibi morem gessisse, mundoque demonstrasti, verè me hominem extitisse.

Quando chymicus aliquis lapidem Philosophicum se iam putat inuenisse, secreta quadam metallorum transmutatione æs in aurum, ferrum in argentum conuertendo, periculum faciat & probet necesse est; si tunc materia sincera est ac proba, scalpro & flammis non cedit, si adultera & fucata, omnis in fumos euanescit. Natura humana verum iam lapidem Philosophicum inuenerat, quo nullus vnquam melior & eminentior fuit, ex homine scilicet fecerat Deum, & ex Deo hominè, a iunt enim duo magnæ auctoritatis & artis Chymici, *Et homo factus est*, item, *Et verbum caro factum est*. O præclara rerum conuersio! Periculum fieri iam erat necesse. Circumcisio, & culter probant: & ecce quamprimum euidentissimè apparet, nullum lubesse fucum, omnia constare, & verum hic hominem circumcidi, eadem indutum carne, eodemque corpore, quale hoc nostrum est, vestitum, iam figuram è veteris Testamenti archiuis depromptam proferre est animus.

Deus cum summi olim apud Iudæos Pontificis ornamenta describeret, hunc in modum Mosi locutus est: *Facies laminam de auro purissimo, in qua sculpes opere calatoris sanctum Domino, ligabisque eam vitta iacynthina, & erit super tiaram imminens fronti Pontificis*. O mysteria admiranda! O figuræ mirabilibus, quorum hodie veritatem producit, refertæ! Iesu Christi humanitas, de sancto Spiritu concepta, lamina erat ex auro purissimo conflata, sculpta adhæc & exarata, & mirum in modum

*Psalm. 138.**Exod. 28.*

contusa, quia exinanivit semetipsum, & ieiunijs, laboribus persecutionibus, & fatigationibus attritus est propter scelera nostra. Porro vinculum illud iacinthinum vniorem hypostaticam designat, quæ laminam auream cum tiara, i. humanitatem cum diuinitate copulet. Hodie igitur sanctum Domini eidem insculpitur cum circumcisionis cultro, qui instar scalpelli est, sanctum Iesu nomen paruuli, qui summus aliquando sacerdos futurus est, iuxta

Psalm. 109.

oraculum Dauidicum, *Tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech*, fronti inciditur. Atq; hæc omnia, vt hinc manifestum foret, verum cum homine in esse.

IV.

Gen. 8.

Ob has igitur aliasq; rationes circumcisionis legi subijcere se voluit vix enim natus est, quin sanguinem suū pretiosum offerat in sacrificium. Noe diluuiō creptus, & arca egressus, cælo statim ob collocatum beneficium gratus exiit, & Domino in gratiarum actionem victimas immolauit: quo sacrificio diuina maiestas ad eō recreata fuit, vt nunquam amplius terræ propter homines se maledicturum promiserit. Quam proposito meo figura hæc quadrat? Ecce verus noster Noe Iesus, vix sacra Virginei veteri arca post damnationis nostræ diluuium finitum egressus est, quin cælum intueatur, & in corde conuito & humiliato, oculisque lacrymantibus Patri suo cælesti preciosum suum sanguinem offerat in sacrificium. Psalmographus hæc omnia præfigiens, & ad Patrem æternum orationem conuertens, hunc in modum locutus est, *Tunc acceptabis sacrificium iustitia.*

Psalm. 50.

Solet oculus mundi sol, natureque fax splendidissima manè & vesperi apparere rubicundior, quod Astronomi serenitatis futuræ prognosticon arbitrantur. Ita quoq; verus sol iustitiæ, lucida illa fax, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, sub vitæ suæ auroram apparet rubicundior, & sanguineo rore hic in circumcisione purpurifans: & eisdem colores sub vitæ vesperam, in mortis inquam hora, induet, cum in cruce in monte Caluarie sanguine perfusus pendebit. Hinc omnis præfigit & augurat mundus, serenitatem, pacem, redemptionem, hominisque & a deo totius generis humani cum Deo conciliationem iustare. Tam læta scilicet auguria sanguis hic in circumcisione effusus adfert.

Sed pergamus vterius, & alia producamus.

Cum tempus nubilum & pluuiosum est, priusquam densæ illæ nubes, aquarum vtres, resoluantur, & in terram sese effundant, nimbisque spissior & vehementior inguat, leuior & rarior quædam pluuia solet præcedere. Ita quoque è corpore Iesu Christi, quod penitus diuinum ac cælestè est, ante, quam ingens sanguinis diluuiū in passione sese effundat, quæ omnia hominum peccata obruantur, minuta quedam pluuia in circumcisione hodierna excidit: vnde præfigere licet aliam longè vehementiorem in passione effundendam: guttulæ iam aliquot effunduntur, densior imber & nimbus in Caluarie monte effundetur. Huiusce rei figuram putate visionem, quam olim Elias Propheta vidit, *Ecce nubecula parua, quasi vestigium hominis ascendebat de mari, cumq; se verteret huc atq; illuc, ecce cæli contenebrati sunt, & nubes, & ventus, & facta est pluuia grandis.* Nam videte vt parua quædam sanguinis nubecula corpore Iesu Christi, quod gratiarum & charismatum mare est, egredietur, quæ postea in magnam pluiam excresceret, quam interea dum expectatis, alios conceptus proferam.

Mercator aliquis cum plurimas merces cœmere satagit, quam primum vt nundinas ingressus est, plurimos sibi datis arhis deuincit, vt postmodum, antequam domum reuertatur, singulis data pecunia satisfaciat. Mercatorem hunc imitatus Iesus paruulus, è cælo in terram non coemendi, sed totius mundi redimendi, animarumque nostrarum comparandarum ergo delapsus quam primum vt mundi huius mercatum ingressus est, manu in loculos suos inserta, sanguinem sudat in pignus & arhas, solutionem integram in aliud tempus differens, vt antequam ad Patrem è mundo abeat, cunctis plene, omni profuso sanguine, vitamque in redemptionem hominum in cruce offerens, satisfaciat.

Et quoniam mercantium incidit mentio, addo Dominum hanc olim in Leuitico legem tulisse: *si attenuatus frater tuus vendiderit possessionem suam, & voluerit propinquus eius, potest redimere, quod ille vendiderat.* Eheu! Adam protoplastus, opum suarum & gratiarum dilapidator, cælestem possessionem, si mulque

omne

Simile.

3. Reg. 18.

Insignes conceptus.

omne nostrum ad eam ius vilissimo pretio vendiderat, in eandem tamen restitui poteramus, si solutam pecuniam aliquis e propinquis illius vellet refundere. Plurimos quidem ille propinquos habebat, (omnes enim homines ad eum velut ad caput referuntur) verum omnes extrema inopia laborabant, adeo ut nemo inter eos, qui pretium persolutum refunderet, reperiretur. Ipse quidem Deus opulentus erat & locuples, sed non erat de stipe & cognatione Adami: atque ideo miseræ & calamitatis nostræ miseratus, homo, quo in hominum familiam adoptaretur, fieri voluit, itaque, velut vnus e nobis, hereditatem a longo annorum spatio nobis debitam redimere. Vnde Dauid: *Dominus pars hereditatis meæ & calicis mei, tu es qui restitues hereditatem meam mihi.* & melius ac plenius D. Anselmus, *Conueniebat, ut esset qui nos redimeret Deus & homo, homo quidem, ut hominum propinquus esse, & pati possit, Deus autem, ut sanctissima humanitatis operibus infinitum daret valorem.* Hodie igitur manum crumene indit, summam taxat, Redemptionis nostræ opus tractat, debita nostra dissoluit, in hereditatem nos paternam conatur restituere: sanguinem poro nūmorum loco offert, atque illo redemptionem nostram peragit. testantur id ipsum duo Apostolorum principes, *Non corruptibilibus, auro, vel argento redempti estis, sed pretioso sanguine, quasi Agni immaculati, & empti estis pretio magno.* Ecquis ille amor est, Auditores, Deum soluere pro homine? creaturæ debita a creatore dissolui? mancipium sanguine & vita Domini in libertatem restitui?

Psal. 15.

Libr. cur Deus homo.

1. Petr. 1. 1. Cor. 16.

V. Christus in circūcisione amorē, quo nos profectus est, demonstravit.

1.

Et sanè hæc Iesu Christi circūcisio ingens amoris erga mortales argumentum est ac nota, quod egregijs conceptibus, & similitudinibus declarabo, quorum hic primus sit, solent stulti illi puellarum amasi, quo earum benevolentia obtineant, grati acceptique ipsæ sint, & in clientes earum admittantur, eosdem cum illis colores gestare, earumque vestendi rationem quam proximè imitari. Nihil vos hic obscenum aut leue cogitare velim, sed quamuis hoc apud mundanos in vsu sit, Christum adhuc paruulum hoc imitari voluisse, naturæque humanæ amore captum, ut suum in eam affectum insinuaret, eosdem, quos illa, colores gestasse: inter quos erat rubicundus ille cir-

cumcisionis velut dilectæ insigne. Hinc de dilecti sui amore gloriata in Canticis sponsa ait, *Dilectus meus candidus & rubicundus.*

2. Gen. 34.

Sichimitarum princeps Dinæ iacob filiæ amore captus, ut eam sibi in vxorem copularet, suumque in eam affectum testaretur, circumcidi se, legem Iudaicam amplecti, & extremos illos cruciatus, quamuis delictijs assuetus, perpeti velle ait. Princeps ille cœlestis Christus, naturæ humanæ Adami filiæ amore iretutus maiorem ei haud dubiè amorem demonstravit, cum ut eius coniugio frueretur, incarnatus & circumcisus est, sanguinemque suum pretiosum pro eadem effundere voluit, cum rex potentissimus, ac Deus maxime metuendus esset.

3. Exod. 4.

Sephora Mosis vxor, cum illius vitæ conseruandæ ergo infantes circumcidisset, in magni amoris testimonium, dilectionisque argumentum, mox ut eum vidit, *sponsus sanguinum tu mihi es,* ait, id est, amare me quidem debes, o Moses, amore coniugali, iam verò multò magis mihi deuinctus eris, cum tui seruandi ergo, tuq; ab interitu vindicandi præsentissimo, proprios ipsa filios circumciderim, vitamq; illorum sanguinis emissionem aperto expouerim discrimini, quo amorem conseruarem. Si hoc Sephora argumento ad amorem erga coniugem demonstrandum vsa est, velut efficacissimo, quanto potiori iure hoc ipsum repetere poterit Christus, & homini velut exprobrâs dicere quotidie, *sponsus sanguinum tu mihi es;* id est, Quanta tua erga me obligatio est homo? quis meus in te amor & dilectio? cum tui seruandi causa graues circūcisionis dolores subire non dedignatus sim, vixque in miserum hunc mundum venerim, quin tenellum meum corpusculum incidi sim passus, quo sanguinem in vitæ tuæ conseruationem emitterem? Quamobrem si me ut creatorem diligere teneris, maiori profectò ratione, ut redemptorem agnoscere necesse est.

4. Ioan. 11.

Iudæi viso, Christum in Lazari resuscitatione illacrymari, & in fletum prorumpere velut euidentissimo conuicti argumento, amorem illius in virum quamprimum agnouerunt, quem lacrimando testatum faceret, *Ecco quomodo diligebat eum?* Dicite mihi Logici, qui argumentandi formâ & modos nouistis, & consequentia optimè ex antecedentibus colligitis, dici-

dicite inquam candidè, num synagogici hi argumententur in debito modo & figura, & num bene è lacrymis velut antecedenti, sequatur amor vt conseqvens, & num bona sit conclusio, fundit lacrymas in illius funere, ergo virum diligit, non melius argumentabuntur Ecclesiæ discipuli, & potiori profecto modo? amor in Christo erga hominem maximus fuit, quia illius causa sanguinem effudit, & venas sibi patitur incidi. Sanè si lacrymæ communes & aquæ testes & indices amoris sunt, potiori id iure de sanguineis poterit lacrymis affirmari, nam maior haud dubiè harum vis & efficacia.

Serui cuiusdam Romani erga Dominum amor,

Magnus sanè omnium historicorum iudicio fuit serui illius Romani erga herum suum amor, qui, dum eum à lictoribus ad necem conquiri cerneret, heri vestibus indutis, à lictoribus velut reus comprehensus, hero vitam seruaui, suam verò perdidit, cuius gratitudinis memoria aenea apud posteritatem statua herus conseruatam voluit. Ex hac dilectione Iesu Christi amorem quæso agnoscite. Eheu miserum illud peccati mæcipium homo ab æterna iustitia conquirebatur, circumcissioni, morti, damnationique perpetuæ addicendus. Eius in locum se Christus subiecit, naturæ eius habitum assumpsit, ac serui locum herus suppleuit. *Formam serui accipiens, & habitu inuentus vt homo.* Circumcisionis se gladijs subiecit, vtque seruo vitam conseruaret, suam vltò libens prodegit. Ecquod amoris indicium! an non igitur ei arcus, statuas, pyramides in anima nostra ponemus? maiorem enim charitatem nemo habet, quàm vt animam suam ponat quis pro amicis suis.

V.
Ioan. 1.

Cant. 2.

O admirabilis dilectio! verè igitur amanti huic verba illa Cantorum adaptari queunt: *Fulcite me floribus, stipate me malis, quia amore langueo.* Verè Iesus amore languit, & præ languore tandem emortuus est, amor quippe cum cælo elicuit, in lectum deiecit, in præsepi collocauit, ardore cum corripuit. Quam vehementis Deus bone hic amor est! cælum cenfet sanguinem ei minuendum esse, atque ideò in circumcissione vena inciditur, cumque culter vulneri faciendo sanguinique eliciendo non sufficiat, neve hæc operatio satis sit, alia proculdubio incisio erit decernenda, spinæ capiti, flagra tergo, lateri lanca, manibus clauis ad a-

perendas venas applicabuntur: & tamen, his non obstantibus, moriatur necesse est.

Sume igitur animos, ô homo, ecce vt Dominus tuus, Redemptor tuus, Messias tuus sui erga te amoris incendium testetur: ecce vt Iesus adhuc paruulus tam tempestiue sanguinem suum in sacrificium offerat, quo Deum iratum placet, & diuinæ te maiestati reconciliet. Solebant Arcades, teste Plinio, quotannis Ioui paruulum immolare credentes, hac ratione diuinam iracundiam auerti. Hæc quidem gentilis erat superstitio: verum hic mysterium aliquod delitescit, Christus enim paruulus, vt iram Patris sui æterni in nos conceptam auerteret, in sacrificium se hodie patitur offerri. Sed iam satis superque de circumcissione actum est, de regij illius nominis impositione nunc agendum: hoc namque restabat, quod vbi fecerimus, finem faciemus.

Solenne erat Hebræis in circumcissione infantibus nomen imponere, vti modò in baptismo Christianorum fieri consuevit, quo pud Hebræos demonstraretur, vt obiter hoc admoneam, braos in hominis cum nomine indignum, à quo peccatum originale nondum ablatum fuerit: cuius sione in-feceditas olim per circumcissionem, vt apud Christianos per baptismum modò eluitur. Atque ideò Domino circumciso, cælo volente, nomen Iesus impositum est, *Et vocatum est nomen eius Iesus*, nomen penitus admirabile, quod dudum antea Propheta prædixit, cum vaticinans ait *Domine, Dominus noster, quam admirabile est nomen tuum, in vniuersa terra!*

Scio nullum diuinæ essentia conueniens nomen posse imponi: cum enim ipsa infinita sit, non potest in mundo nomen, quo dignè nominetur, aut quod amplitudini eiusque æternæ maiestati respondeat, reperiri. Docuit hoc me Dionysius Arcopagita & Gregorius Nazianzen. qui hoc similitudine quadam explicat: *sicut fieri nequit, vt hominis paruorum os totum Oceanum sorbeat: fieri quoque nequit, vt item hominis paruorum os, aut mens infinitam Dei essentiam nomine aliquo definiat, aut complectatur.*

Atque ideò nomen illud admirabile, & retragrammaton, apud Hebræos ineffabile erat, cuius hanc rationem dat Galatinus, *Quia Deus trinus & vnus, qui omnino ineffabilis est,*

Lib. 8. ca. 2.

VI.

Psal. 8.

atq.

Lib. 2. c. 10. atq; incomprehensibilis, per hoc nomen significatur, idcirco nomen ineffabile dicitur. & Dionysius vno velut fasce complectens omnia, Græcè ait, *ἄνω ἰσὺς ὅς ἐστις ὁ ὅς*.

Lib. de diu. nom. Et quamuis hæc se ita habeant, perfectumq; Deo nomen dare nequeamus, imperfectum tamen aliquod dare quid vetat? Hinc varijs eum nominibus nominamus ex ingenio efformatis, modò *Sadaï*, quo illius fortitudo virtusque declaratur, eò quòd omnia ex se possit efficere, modò *Adonai*, id est, Dominus meus, quod illius potentiam designat, interdum *Cados*, i. Sanctus, alias nomine illo ineffabili tetragrammato *Iehouah*, id est, ex Epiphanijs quidem sententia, Qui erat, est, & semper est, vel, vt nonnulli Hebræi, teste Galatino, interpretantur, Qui gignit, omnibusque esse suum largitur, & alias alijs. Verùm nobilissimum & dignissimum omnium est ipsum sacrosanctum nomen Iesu, quod ei hodie in circumcissione, idque nutu & directione Patris æterni, impositum prodit Euangelista.

Lib. 2. c. 10. Nomen illud Iesu nomen nouum est, quod Deus in nouo hoc incarnationis opere voluit assumere. Nam quem admodum Pontifices Romani, cum ad summum illum Ecclesiæ principatum promouentur, nomine proprio omisso, aliud nouum assumunt, vt Clementis, Pij, Gregorij, Bonifacij: Ita quoque paruulus hic, qui in summum sacerdotem tandem assumetur, hodie nomen immutat: nam antiquis nominibus relictis, nouum assumit, Pij, Clementis, & Bonifacij, nam Iesu nomen & pietatem, & clementiam, & bonitatem complectitur.

Insignis conceptus. Solent Reges & Imperatores militares, quando prouincias aliquas subegerunt, ab ipsdem nomen mutuari. Quod ex historijs & Annalibus Romanorum satis demonstrari potest, cum enim regnum al quod aut prouinciam subiugassent, eius quamprimum nomen induebant. Sic Scipionum vnus dicitur Africanus, alter Asiaticus, quòd ille in inaccessibleibus Africæ arenas penetrasset, hic verò Asiam Romano imperio peperisset. Ita quoque Christus, Regum omnium Rex de diabolo & mundo triumphum certissimè acturus, nouum penitus nomen assumit, symbolum inquam, & testem victoriæ, ac perpetuum trophæorum futurorum monumentum,

Bess. de Sanctis.

Iacob Patriarcha cum tota nocte cum Angelo luctatus, in femore vulnus accepisset, Israel deinde dicitur. Nouus ille Iacob aliquando cum diabolo ac morte, tota passionis nocte luctari debebat, & ex eadem lucta fauciatus, vulnere scilicet in humanitatis femore accepto, sese proripere: idcirco nomen illud admirabile in augurium triumphique significationem hodie accipit, quo cum pater cælestis, Angeli Gabrielis testimonio donauit, *Ecce concipies in utero, & paries filium, & vocabis nomen eius Iesum.* O nomen magnificentum, admirabile ac penitus diuinum! Prædixerat id ipsum Isaias, *Paruulus natus est nobis, & filius datus est nobis: & vocabitur nomen eius Admirabilis Consiliarius, Deus fortis, Pater futuri consilij, Princeps pacis.* Verè inquam admirabile, cum in virtute eiusdem Reges saluari cupiant, *Deus in nomine tuo saluum me fac.* cum id ipsum vniuersum regnum Israel admiretur, ac suspiciat, *In Israel magnum nomen eius, cum totus id mundus colat ac veneretur, A salutor tuus, ad occasum laudabile nomen Domini.* cum omnes id populi metuant & horrescant, *Timebunt gentes nomen tuum, Domine, sanctum sit ac terribile, Sanctum ac terribile nomen eius.* O nomen iterum admirabile! cum ab eodem omne nostrum auxilium & solamen dependeat: *Adiuuorium nostrum in nomine Domini.* cum ad nudam illius pronuntiationem demones in fugam compellantur, *In nomine meo demonia eicient.* cum eius adminiculo cæli us quicquid petimus assequamur, *si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis.* cum per ipsum iustificemur, cæloque velut filij inseramus, *sed abluti estis, sed sanctificati estis, sed iustificati estis, in nomine Domini nostri Iesu Christi.*

Cæterum nomen illud Iesu adeò diuinum est, vt omnia, quæ veteribus in antiquo reuelata fuerit Testamento nomina, in se comprehendat. Innuisse aliquid Deus ipse Moysi visus est, dum ait: *Ego Dominus qui apparui Abraham, Isaac, & Iacob, & nomen meum Adonai non inuicauit illis, perinde ac si dixisset, Nemo vnquam meum nomen naturale, aut ipsam, quod infer nomina mea fert primas, agnouit: sed veniet tempus, quo illud reuelabo, filio meo, quando in mundum venturus est, referuo: nomen quippe eius omnia nomina tran-*

Gen. 32. Luc. 1. Isai. 9. Psalm. 55. Psal. 75. Psalm. 110. Psalm. 112. Psalm. 119. Psal. 12. Marc. 26. Ioan. 15. 2. Cor. 6. VII. Exod. 6.

ca. 2.

na a-
le-
in
aci-
an-
sturi

in.
9.

Simile.

scendet, atque præ cæteris erit admirabile
 Vnaquæque nola suum ab alijs differen-
 tem, iuxta magnitudinem aut paritatem, so-
 num habet: sed cum omnes deinde in vnam
 funduntur massam, ingentem quandam cam-
 panam constituunt, quæ vastum quandam so-
 nitum editura est: Non secus omnia diuinita-
 tis, quibus olim appellabatur, nomina non
 nisi velut nola quædam erant, & non nisi exi-
 guum in veteri Testamento sonum edebant:
 at vbi in vterum Virginis, velut in fornacem
 caritate astantem, omnia simul coniecta
 sunt, & in vnum conflata: magnum illud no-
 men Iesus constituerunt, quod cætera omnia
 sono superans, velut campana princeps, tam
 alte insonuit, vt per omnia mundi climata ex-
 auditum sit, in oriente scilicet & occidente,
 quin & apud ipsos etiam Antipodes. Con-
 firmat id ipsum Rex & Propheta. *A solis ortu vsq[ue]*
ad occasum, laudabile nomen Domini.

Psal. 112.

Zach. 14.

Phil. 2.

Ierem. 10.

Psal. 148.

Phil. 2.

Ibid.

Dixi, nomen hoc regium cætera in se no-
 mina complecti, & bene dixi, nam Zacharias
 argumentum præbuit, dum ait: *In illa die no-*
men Domini vnum, id est, modo quidem plu-
 rima Deo nomina sunt, sed venient tempora,
 quibus non nisi vnum nomen habeat, quod te-
 men cætera omnia in se contineat. Quod v-
 ro Propheta hic futurum prædixit, re ipsa Paulus
 vidit completum, ait namque in epistola ad
 Philippenses, *Et dedit illi nomen, quod est super*
omne nomen, id est, nomen Iesu, quod in-
 cætera nomina primas fert, quod præ reli-
 quis nomen magnum appellatur, *Magnus es tu, &*
magnum nomen tuum: verè magnum, eius
 namq[ue] amplitudinis & maiestatis est, vt cæte-
 ra infinitis ei partibus cedant, ipsaq[ue] Re-
 gum, Principum, Magnatum que nomina vnum
 hoc adorent, *Reges terra & omnes iudices po-*
puli, principes & omnes iudices terra laudent
nomen Domini, quia exaltatum est nomen eius
solius.

Tanta inquam maiestatis auctoritatisque,
 vt ad solum hoc caput reperiamus, & ad eius
 auditum genu stectamus, *In nomine Iesu omne*
genus stectatur, cælestium, terrestrium & infer-
norum. Atque hæc forsitan sit ratio, quod par-
 ui reliqua Dei nomina constent, solo namque
 verbo nomen sibi acquisiuit Creatoris, *dixit,*
& facta sunt, ita & de cæteris. at hoc non nisi
 per cruciatus adeptus est, *Factus est obediens*

vsq[ue] ad mortem, mortem autem crucis, propter
quod & Deus exaltauit illum, & donauit illi
nomen, quod est super omne nomen, vel quod
 cætera eiusdem nomina terræ & metum
 incutiunt: solum hoc nomen dulcedinis, boni-
 tatis & clementiæ sit. Verum & proprium di-
 uinitatis nomen.

Martinus Doyza, ex ordine Minorum, ma-
 gni in Hispania propter doctissimas concio-
 nes nominis, refert ex Quelamo folio 77.
 Vespasiani Imp. tempore Romæ in senatu di-
 sceptatum fuisse, quis Deorum esset optimus,
 & quoniam ille potissimum nomine nuncu-
 pandus foret. Censebant aliqui, cum poten-
 tem, bellicum, & Martium nominandum,
 cõ, quod eius virtus & potentia cuncta per-
 fingat, alij vero nomen ei diuinitatum dan-
 dum putabant, cõ quod pecuniæ obediunt om-
 nia, fuerit & alij, qui Deum scientiarum di-
 ci cum oportere arbitrabantur, cõ quod norit
 omnia, sed nullum horum conuenire visum
 est, atque ideo in varia senatoris studia distra-
 cti ampliandum censuere, dicebant enim, si
 Deus armorum, potentia, bellorumque appel-
 landus sit, quem quæso Deum timidi aut me-
 diculosi habebant? si diuinitatum, ergo in-
 opes & egeni Deo carebunt, & ad quem confu-
 giant, non habebunt, si scientiarum & artium,
 Oratores & Philosophi felices erunt, non ve-
 rò ignari & rudes: qui quia artium expertes,
 Dei quoque expertes futuri sunt, ad quem in
 necessitatibus confugiant. Cum itaque hære-
 rent anxij, & quale tandem agnoscerent nu-
 me, ignorantes, ecce tibi adstantem adole-
 scem, qui Dei, quem cæteri adorarent, imaginẽ
 collo suspensam gereret, lateri incisam, quam
 cuiusque mox demonstrauit. Pictus erat qui-
 dem extensis brachijs, in cuius dextra legeba-
 tur, *Promitto*, in sinistra *Exspecto*: latus quoq[ue]
 apertum habebat, ad eõ vt pateret, cui inscri-
 ptum erat *Remitto*. Circũ laterem porcõ, vt
 eologium aut Epigraphie insculptum erat, *Deo*
clementia. Hanc cum Senatores imaginẽ vi-
 dissent, dicere cõpere singuli, hanc veram Dei,
 quem adorare vellent, imaginẽ esse, si mi-
 te, que alleuerabant, nullum alium se Deum
 veire agnoscere, quam qui probis felicitatem
 & bona promitteret, improbo: ad pœnitentiam
 expectaret, & iniurias in se admissas li-
 benter remitteret, cuique nomen, Deus cle-

mentia.

mentia foret: nomen diuinitati maximè proprium, quodque omnes ad se tam bellaces, quàm meticulous, diuites & pauperes, cum doctos, tum indoctos alliciat.

Eheu, antequam Dei filius humanam naturam assumeret, dubitabant morrales, magis credo, quàm Romani, quem inter cæteros sibi Deum deligerent, quo eum tandem nomine appellarent. Hinc deligere sibi Romani Martem, atque eum armorum, bellorum & præliorum Deum nominarunt, Africani Plurum, & eum diuitiarum præsidem constituerunt: Græci Apollinem, quem scientiarum Deum arbitrati sunt, atque alij alios, sed hominibus ita de Dei nomine & cultu disceptantibus, cælum puellam hodie vniuersis hominibus spectandam proponit, quæ è collo & inter brachia veram veri & æterni Dei ab omnibus adorandi imaginem suspensam habeat, de quo scriptum est, *Stendor gloria. Et figura substantia Patris*. Qui deinde lamina crucis intcriptus fuit, brachijs extensis, & manu dextra promissionem bonorum præferens, quippe qui latroni gloriam cælestem promiserit, *Hodie mecum eris in paradiso*: sinistra verò patientiam, qua peccatoribus poenitendi tempus indulget: atque idè exclamat: *Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt*. Latus quoque apertum habet, adèd vt circum cor hoc misericordie & clementie symbolum intcriptum legatur, *Nolo mortem peccatoris*. hinc que cœli us hodie nomen Iesu ei impositum est, quod bonitatem & misericordiam denotat: vt hinc euideas fiat, hunc Deum misericordie & bonitatis esse, qui que ab Angelis & hominibus adorari debeat, nomen quod cœlum & terra adorent, suspiciant & venerentur, nomen ipsi Ianuarij Kalend. Maræ filio impositum.

Tamertanis consuetudo admirabilis in anni primordio,

Solebat Tartarorum Imp. Tamertanes anni primitias celebritate quadam inaudita decorare: ipse quippe sacrorum administrator, cui ex lamina aurea, manibus litteris principis nomen intcriptum legebatur, id ipsum eorum omnibus adstantibus primatibus, & populo magna cum reuerentia, dignitateque pronuntiabat, quo audito omnis se mox multitudo in terram quasi maiestate quadam tacita percussa prosternebat. At hodie nouum quid, sed tamen penè simile contingere vide-

mus: Hec se dies est, qua cælum annuam memoriam colit, celebritatis, qua sacrum & regium hominum atque Angelorum omnium Regis nomen, magnis characteribus aureæ humanitatis nostræ laminae intcriptum, publice coram Iudicis & Gentibus profertur, quo audio omnes, id ipsum reuerenti & venerati, in terram genu flectunt, iuxta quod Paulus ait, *In nomine Iesu omne genu flectatur, cælestium, Phil. 2. terrestrium, Et infernorum.*

Primus qui Kalendas Ianuarij in anni principio dedicauit, fuit Numa Pompilius secundus Romanorum Rex: primus item qui instituit, vt noui magistratus magistratū, ipsiq; postea consules consulatum eo die inirent, ac perpurati præcedentibus fascibus, in potestatis & iustitiæ signum per vibem incederent. Vnde Poeta: *Tamq; noui præeunt fascēs, noua purpura fulget*. Quanto maiori celebritate hodie eadem Kalendæ à cælo, veteribus caeremonijs quàm proximè inherendo, condecorantur? vult enim vt Dei Filius in Seruatorem mundi electus, ab æterno totius vniuersi dictator constitutus, hodie magistratum incat, nomen edat, nostræque humanitatis purpura amictus appareat, sanguine scilicet in circumcissione effuso rubescens, falcēs & secures, dominationis & potentia data symbola, ante eum præcedant, vnde ipse de se ait, *data est mihi potestas in cælo Et in terra*. At potissimum Kalendis hinc nobile illud nomen Iesu Messie impositum est.

VIII. Veterū Romanorum mos.

Matth. 28.

Isaia 26.

Nomen sanctissimum, augustissimum, & maxime venerabile, de quo Isaias ait: *Domine nomen tuum Et memoriale tuum in desiderio anime tue*, id est, desideratissimum operis nomen tuum anima mea, velut perpetuum beneficiorum tuorum monumentum & iudicium. Ceterum quo quot vnquam fuere sancti, nomen hoc maximopere temper admirati sunt, & amantur. Mirum enim quorū id in epistolis suis usurpauit Paulus; Iesus hic, Iesus illic, Iesus in omnibus sententijs & periculis, de atq; vbiq; in dō & in Actis aperte professus est, ob nominis huius honorem non modò se vincula, compedes, carceres & ergastula, sed ipsam etiam meritè pati velle, & ne putetis nugas me vendere, eius verba producam. *Non solum alligari, sed Et mori paratus sum propter nomen Domini Iesu.*

Act. 21.

Lib. 3. ca. 4. Confitemur in Confessionibus suis Augu-
stinus, incredibilem se in Ciceronis Hortensio
legendo voluptatem cepisse, ad eò vt vix satia-
ri posse videretur, sed lectionis tandem tædio
affectum librum è manibus abiecit, quod in
toto libro disertissimo alioquin Iesu no-
minis ne vel minima mentio fieret. & Ber-
nardus in Cantica liberè profitemur, omnia si-
bi hoc nomine iucundissimo non condita in-
sipida fuisse, imò & sorduisse, quin & nau-
scam ac fastidium peperisse. Vnde vt pluri-
mum dicebat.

*Iesu decus angelicum,
In aure dulce carnicum,
In corde nestay cælicum,
In ore mel mirificum.*

**Serm. 15. in
Cant.**

**Apostrophe
ad blasphemos.**

Maledicti igitur, ac diris omnibus deuo-
uendi, qui sanctum hoc nomen ore blasphem-
mo prophanant. O detestanda lingua, quæ
toties illud in vanum assumitis! O fauces tarta-
ræ; imò & dæmonibus deteriores! ecquod
obsecro supplicium, tormentum quis inquam
coctus aut flux hanc citreus entiam, & impiet-
tatem expiet? si enim Romæ morti addice-
bantur, qui Senatus iniussu, aut non præse-
nti flamme, per Iouis nomen iurabant, ipsi sa-
cratissimi nominis Iesu profanatores anne
impunè habebunt? tamne vile nomen hoc ha-
bebitur? & in ipsum blasphemum indemnes abi-
bunt? O cælum, o terra, o indemnitate intol-
erabili!

Dan 3.

Impius ille Nabuchodonosor, cum tres illos
Hebræos afluanti fornace illæfos exeuntes
vidisset, edicto cauit, ne quis in posteu in no-
men Dei Israel iniurius aut blasphemus exi-
steret, & principes Christiani, visis tot, quæ à
tanto iam tempore nomen illud regium &
augustum edidit, mirabilibus modis, in male-
dicos & Dei detractores, in nominis huius
blasphematores supplicium decernent, aut di-
gna in eos castigatione animaduertent? Reges
barbari & idolis seruientes nomen Dei Israel
honore prosequuntur, & Christi ani nomen
totius vniuersi redemptoris indignis habere
modis, profanari, ore sacrilego proferri patie-
tur? Anne hoc religio & pietas permittit? anne
hoc fieri poterit?

Rom. 2. 4.

Clinias quidam, vt magnus Basilius testa-
tur, tria aureorum millia cum consequi pos-
set, iuramento per nomen Dei veritatem sta-

bilendo, nunquam id in animum, quamuis
absque vilo id piaculo facere licuisset, voluit
inducere: indignum ratus Christiano, Deum
ob lucellum aliquod in testem adducere, tan-
taque irreuerentia Dei nomen usurpare. At
quantum tempora nostra à suis discrepant
sanctæ Præsul? quàm differunt hominum no-
strorum mores à Clinia? Hodie namque pro-
pter aureum, florenum, assem, quadrantem, imò
meras nugas mille sacrum Dei nomen à
paruis & magnis, sceminis iuxta ac viris impiè
proferetur, & sacrilego ore profanabitur. o vi-
tam religionis expertem! o ætatem contami-
natissimam! o seculum vitiosissimum! sed fi-
nem iam facere oportet.

Haftenus igitur de sancti nominis huius
impositione egimus, ac de circumcisione Iu-
rualis ad salutem necessaria: iam de alio & no-
uo prorsus circumcisionis genere agendum,
prior illa exoleuit & sepulta est, alia dignior
ac nobilior successit, cuius prior illa vix vbra
fuit: illa non nisi carnalis, hæc penitus spiri-
tualis: illa iam vetita est, hæc omnibus in lo-
cis Scripturæ commendata, denique paucis vt
concludamus, literalis obseruatio desijt, & spi-
ritualis sensus adhuc viuít, illa fugienda, hæc
verò sequenda, atque ecce præclarum huius rei
in Deuteron. conceptum.

Illic namque scrip. a legitur lex, cuius hæc
sunt verba, *si ambulans per viam, in arbore vel
in terra nidum aut inueneris, & matrem pul-
lis vel ouis desuper incubantem, non tenebis
eam, sed abire patieris captos tenens filios, vt be-
ne tibi sit, & longo vituas tempore.* Expolitio e-
ius hæc est. Sacra Scriptura procera & opaca
quædam arbor est, quæ ad cælum vsque ra-
mos extendat, in ea varijs ac plurimi reperiun-
tur nidi, in quibus mater, id est, obseruatio lit-
teralis, sensum intelligo litteralem, paruulis, i.
sensui mystico & spirituali, incubat: accipien-
di sunt paruuli sub alis matris, & mater dimit-
tenda Abeat igitur & in auras euolet ceremoni-
a illa Iudaica, ac spiritualia documenta reti-
neantur. Hinc porro mihi conceptum sugges-
sit D. Thomas de Aquino. 1. 8. q. 101.

Est igitur circumcisio quædam spiritualis, *art. vlt.*
de qua loquens Paulus, *Circumcisio*, ait, *coratis Rom. 2.*
in spiritu, non littera, quæque in primis neces-
saria est, quæ non vnicum modò membrum
concernit, vt Iudaica, sed omnia & singula, sen.

fensus singulos, & facultates animæ singulas: Quæ nihil esse potest aliud, quam dissolutionum refrenatio, vitiorum & prauorum affectuum præcisio. Deus hanc, quam hæc necessaria est! Quomodo namque siluefecit & luxuriatur vinea, quando non putatur? quæ fardos in capite congeriuntur, si crines non refecentur. Si enim rebellis Absalon comam ita non laxasset, aut in humeros promississet, non fuisset in resim aut laqueum. Crines symbolum sunt superfluitatum, quas nisi sapius cultro circumcissionis spiritibus præscindamus, verendum est, ne in eadem nos pericula præcipitent. Eia igitur, vt veteri more oquamur, *circumcidite præputium cordis vestri*, & verbis Ieremiæ, *Circumcidimini Domino, & auferte præputia cordium vestrorum viri Iuda*, præscindite superbiam, refecate auariciam, præcidite luxuriam, atque omnes prauos affectus & concupiscentias auferte. Hoc anno ipsum agite, & feliciter eum expleueritis, atque has caelo strenas offerte.

Tu vero puer Iesu, cui nomen hodie impositum est, cui nullam aut in terra aut supra terram simile reperitur, quod Angelos exornat, hominès recreat, daemones terret, nomen sacrum, diuinum, coeleste, in quo totus orbis, vt docuere Apostoli, se salutem consecuturum sperat, puer plane coelestis, qui mundo hodie pretiosissimam, & pulcherrimam strenam misisti, sanguinem inquam pretiosum in lucrum, insignemque tuam humilitatem in exemplum offerens.

O ecquod exemplum! quod vitam totus orbis imitetur, qui nempe octauo vitæ tuæ die poenitentiam, quo nos ad eandem existimantes, egisti, tenellum tuum corpus circumcidi passus es, sanguinem effudisti, quo æternæ iustitiæ satisfaceres. Vere igitur per Prophetam tuum dicere potuisti, *Pauper sum ego in laboribus à iuuentute mea*, nam ab ipsa natiuitate, ab ipso propemodum passu in cruciatu fuisti, laborasti, passus es. Quamque merito te Benoni, i. filium doloris vocemus, quomodo Rachael filium suum appellauit, quem tamen pater filium dextræ censuit vocandum. Nam quamuste pater tuus filium dextræ nuncupet, quod ci

in diuinitate æqualis sis, mater tamen Benoni te merito appellare potest, quod filius doloris sis: non quia te ipsa cum dolore pepererit, sed quod nostram ex ea naturam assumpseris, in qua tot dolores & ærumnas nostræ causa sustinisti. Fac igitur puer obedientissime, qui hodie ad legis præceptum circumciscus es, vt ad tui imitationem corda nostra circumcidamus, vitia cuncta præscindamus, & quoniam hodie amici amicis strenas mittere solent, & tu tam pretiosum tamque nobilem hodie mundo dedisti, eandem erga nos liberalitatem noli obliuisci, sed vnicuique nostram eandem manifesta. Da strenam, o munifice puer, regi nostro Christianissimo, Regina illustrissima, Delphino huius regni amplissimi hæredi, gratiam inquam tuam & benedictionem caelestem elargire, vbi vero huic prosperitatem, regno Galliarum pacem, mundo vniuerso misericordiam: nobis vero omnibus post circumcissionem spirituales, æternam beatitudinem concede, quam nobis elargiri dignetur, qui trinus in personis est Deus. Amen.

IN FESTO S. GENOVEFÆ
MARTYRIS, PATRONÆ AC
TYTELARIS PARI-
sienſium.

Partitio.

- I. *Virginitas ab Ethnicis & impijs semper impugnata, à pijs summe laudata.*
- II. *Quomodo & quam claris miraculis illustrata.*
- III. *S. Genouefa patria & dotes eximia.*
- IV. *Virtus in homine tribus modis cognoscitur, & variè sumitur in scriptura.*
- V. *S. Genouefa Parisienſium decus & gloria.*

*Simile est Regnum Cælorum decem Virgini-
bus, &c. Matth. 25.*

FIGVRA.

PRINCEPS militiæ Regis Assyriorum
Holopherces, & vniuersus eius exercitus
iam